

SAKSPAPIR

FORSLAG TIL ENDRING I OPPLÆRINGSLOVEN , -- HØRINGSUTTALELSE OMKRING FRITAK FRA AKTIVITETER M.M. I OPPLÆRINGEN, UNDERVISNINGEN I FAGET KRISTENDOMS-, RELIGIONS- OG LIVSSYNSKUNNSKAP, INNHOLD OG VURDERING I GRUNNOPPLÆRINGEN

Dokumentinformasjon:

<i>Saksbehandler:</i> Oddmund Kjell Olsen <i>Tlf:</i> 70 16 28 21 <i>E-post:</i> postmottak@alesund.kommune.no	<i>ArkivsakID:</i> 08/27 <i>JournalID:</i> 08/1951 <i>Arkiv:</i> K2-A20	<i>Avgjøres av:</i> KKO
---	---	--------------------------------

Politisk behandling:

<i>Organ:</i> KOMITÉ FOR KULTUR OG OPPVEKST	<i>Møtedato:</i> 28.01.2008	<i>Sak nr.</i> 006/08
--	--------------------------------	---------------------------------

Vedlegg:

1. Høringsutkast: "Forslag til endringer i opplæringsloven vedr. fritak fra aktiviteter m.m. i opplæringen, undervisning i faget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap, innhold og vurdering i grunnopplæringen", Kunnskapsdepartementet, datert 05.12.2007
2. Informasjon om endringer i opplæringen i KRL-faget, -- og om rett til fritak fra opplæring skoleåret 2007-2008, datert 24.09.2007
3. Informasjon til elever, og foreldre til elever under 15 år, om rettighetene til fritak fra aktiviteter knyttet til KRL-faget , datert 25.09.2007

Utrykte dokumenter i saken:

- Opplæringsloven
- Læreplan for Kunnskapsløftet

Saksopplysninger:

Kunnskapsdepartementet har sendt ut på høring, -- med høringsfrist 04.02.2008, et forslag til endringer i opplæringsloven vedr. fritak fra aktiviteter m.m. i opplæringen, undervisning i faget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap, samt innhold og vurdering i grunnopplæringen.

Bakgrunnen for dette er dom i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) som i dom av 29. juni 2007 slår fast at KRL-faget i Norge krenker den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Dette er det gjort rede for tidligere, og faget KRL og fritaksrettighetene rundt aktiviteter knyttet til dette faget er kjent for skolene og for elever / foresatte.

Også de nyeste læreplanene i faget tar hensyn til dette. Oversikt over informasjon gitt til elever og foreldre til elever under 15 år om rettighetene til fritak fra aktiviteter knyttet til KRL-faget, går frem av vedlegg nr. 3.

Elever og foresatte ved grunnskolene i Ålesund er gjennom denne informasjon fra rådmannen godt orientert om fagets innhold og om gjeldende fritaksordninger.

Vurdering:

Høringssaken fra Kunnskapsdepartementet handler for det meste om to forhold:

- at elever / de foresatte i tillegg til en årlig informasjon om fritaksretten fra faget, også skal gis en årlig informasjon om ”innholdet i opplæringen”, slik at de skal kunne ha bedre forutsetninger for å melde fritak fra aktiviteter knyttet til faget
- at faget ikke lenger skal sette kristendoms-kunnskap i en særstilling når det gjelder kvalitative forskjeller i forhold til de andre elementene i faget, og at faget dermed skal få nytt navn

EMD finner, etter en samlet vurdering, at det er kvalitative forskjeller i undervisningen i kristendom sammenlignet med de andre delene av faget, og mener derfor at det er uklart hvordan formålet med faget ” å fremje forståing, respekt og dialog” kan bli nådd. EMK presiserer at opplæringen i faget på en likeverdig måte skal vise mangfoldet i religioner og livssyn og ikke gi noen en kvalitativ forrang. EMD drøftet videre om ordningen med fritak kunne kompensere for at KRL-faget ble funnet å være i strid med menneskerettighetene. De fant at ordningen med informasjon om fritaksordninger til foreldre ville være svært krevende å oppfylle., og har i dommen slått fast at fritaksordningen alene ikke kunne kompensere for at faget var i strid med menneskerettighetene.

Dette innebærer for det første at presiseringen i opplæringslovens §2-3a, nest siste ledd vil få følgende ordlyd (endringer står med *kursiv* skrift):

”Skoleeigaren skal årleg informere elevane og foreldre til elevar under 15 år om reglane for fritak og om *innhaldet i opplæringa.*”

Det har aldri vært adgang til å søke fritak fra hele KRL-faget, eller fra kunnskapsmål i faget, men det er allerede slik at foreldre (og elever selv når de er 15 år eller eldre) ikke trenger å

søke om fritak fra aktiviteter knyttet til faget (men ikke fra kunnskapsinnholdet i de ulike målene i læreplanen).

Det skal være nok å gi melding til skolen om fritak fra aktiviter, og meldingen skal ikke begrunnes. Det er også allerede tatt inn i loven at skolene årlig skal gi elever og foreldre informasjon om reglene for fritak, men dommen peker på at det er en forutsetning for å kunne melde fritak at foreldrene har god nok kjennskap til innholdet i opplæringen i faget.

Det er med denne bakgrunn den nye formuleringen er foreslått tatt inn i loven. Det er liten tvil om at dette er et rett tiltak dersom foreldrene (og elever selv når de er 15 år eller eldre) skal kunne foreta en reell vurdering om hvor vidt det er aktuelt å melde fritak innenfor bestemte aktiviteter i faget som de ut fra egen religion eller livssyn opplever som utøving av annen religion, eller som de vil kunne oppleve som støtende eller krenkende.

Når det gjelder fagets innhold peker dommen på at begrep som ”grundig” bare blir brukt om emna i kristendomskunnskap, ikke om de andre religionene og livssyna. Det blir derfor i dommen konkludert med at det er kvalitative forskjeller mellom elementene i kristendommen og de andre elementene i faget. Det blir også pekt på at det er uklart på hvilken måte en kan nå formålet om et samlende skolefag for respekt, dialog og toleranse slik rammene rundt faget nå er, -- og at slik loven er formulert i dag, blir kristendommen og andre religioner og livssyn omtalt ulikt. Det blir også vist til at formålet for alle fag er regulert av læreplanen, også for KRL-faget, og at forskriften om ”undervisning i faget kristendoms- religions- og livssynskunnskap ” (opplæringslovens §2-4) derfor like gjerne kunne flyttes ut av opplæringsloven.

Departementet ønsker, gjennom det forslaget som nå er sendt ut til høring, å sikre at KRL-faget er i samsvar med menneskerettighetene, og vil ivareta dette ved å sikre av innholdet i forskriften blir utformet slik at det sikrer at menneskerettighetene ikke brytes og at undervisningen er ”objektiv, kritisk og pluralistisk”, slik dommen i EMD forutsetter.

Med bakgrunn i at navnet på faget tidligere har vært kritisert, -- der kristendomskunnskap er nevnt spesielt før de andre religionene, ønsker derfor departementet å endre navnet på faget slik at det skal gi signal om en kvalitativ likeverdig behandling av alle religioner og livssyn.

I videregående opplæring har faget allerede navnet ”religion, livssyn og etikk”, -- og departementet ønsker nå å foreslå at dette faget gis dette navnet også i grunnopplæringen. Dermed vil navnet være likt i all opplæring som omfattes av Kunnskapsløftet, samtidig som at det nye navnet vil vise til hele innholdet i faget og gi lik vekt til de ulike delene.

Departementet foreslår derfor en ny lovtekst i opplæringslovens § 2-4 som skal sikre at faget er i samsvar med menneskerettighetene.

Forslag til ny lovtekst i opplæringslovens § 2-4 blir slik (faktiske endringer i *kursiv*, for øvrig er teksten noe ”omorganisert” i forhold til dagens formuleringer):

”§ 2-4. Undervisninga i faget *religion, livssyn og etikk*

Religion, livssyn og etikk er eit ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevar. Undervisninga i faget skal ikkje vere forkynnande.

Undervisninga i *religion, livssyn og etikk* skal bidra til forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulik oppfatning av trudoms- og livssynspørsmål.

Den som skal undervise i *religion, livssyn og etikk*, skal presentere ulike verdsreligionar og livssyn på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte ut frå deira eigenart. Dei same pedagogiske prinsippa skal leggjast til grunn for undervisninga i dei ulike emna. ”

Som en følge av endringer i §2-4, må også § 2-3 endres. Denne paragrafen omhandler innhold og vurdering i grunnskoleopplæringa, og lister innledningsvis opp navna på de faga som grunnskoleopplæringen skal omfatte. Første ledd i denne paragrafen vil da blir formulert slik:

”Grunnskoleopplæringa skal omfatte *religion, livssyn og etikk*, norsk, matematikk, framandspråk, kroppsøving, kunnskap om heimen, samfunnet og naturen, og estetisk, praktisk og sosial opplæring.”

Dette vurderes å være en naturlig følge av endringene i § 2-4.

Endringen i lovforslaget vil gi behov for endringer i læreplanen for faget, men legger opp til at læreplanen, begrunnet med det kristendommen har hatt å si historisk og som kulturarv, skal ha mer stoff om kristendommen enn om andre religioner og livssyn, men likevel slik at det ikke er kvalitative forskjeller mellom de ulike delene av faget.

Formålet med de endringene som blir foreslått er å utforme en forskrift som skal sikre at undervisningen i faget skal være objektiv, kritisk og pluralistisk i samsvar med menneskerettighetene. Ledda som regulerte innholdet i forskriften er i forslaget tatt ut av lovteksten og vil bli regulert inn i læreplanen. Dette for å understreke at faget er et ordinært skolefag, der innholdet, som for de andre fagene, blir fastsatt gjennom læreplanen.

Dette vurderes som en naturlig følge av det som ligger til grunn for dommen i Den europeiske menneskerettsdomstolen.

Økonomiske konsekvenser:

Ingen.

Juridiske konsekvenser:

Ikke særskilt vurdert i denne saken, med unntak av at endringer i opplæringsloven er juridisk bindende for alle skoler/skoleiere, -- og at læreplanen i dette faget, som for øvrige fag, har forskriftsstatus, dvs. at skoler / skoleiere og alle som underviser i faget er bundet av den læreplanen som er fastsatt av departementet.

Andre driftsmessige eller organisatoriske konsekvenser:

Ingen, ut over det at det kommer nye læreplaner i faget.

Konklusjon med begrunnelse:

De foreslåtte endringene i opplæringsloven som Kunnskapsdepartementet i denne saken har sendt på høring vedr. fritak fra aktiviteter m.m. i opplæringen, undervisning i faget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap, innhold og vurdering i grunnopplæringen, synes å være nødvendige tiltak dersom Norge skal rette seg etter dommen i Den europeiske menneskerettsdomstolen, -- og rådmannen tilrår derfor at Ålesund kommune gjennom sin høringsuttalelse slutter seg til forslaget.

Rådmannens innstilling:

Med bakgrunn i dommen i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen omkring fritaksordning og innhold i faget KRL, slutter Ålesund kommune seg til Kunnskapsdepartementets forslag til endringer i opplæringsloven §2-3a om at skoleeier årlig skal informere elever og foreldre til elever under 15 år både om fritaksrettigheter og om innholdet i opplæringen.

Som en følge av endringer som vil komme i fagets innhold, slutter Ålesund kommune seg også til at det nye navnet på faget blir "religion, livssyn og etikk", og at ordlyden i opplæringslovens § 2-3 og 2-4 blir endret i samsvar med dette..

Kultur- og oppvekstkomiteens vedtak

28.01.2008

Ålesund kommune mener det er viktig at alle norske skolefag er i samsvar med menneskerettene. Departementet går nå unødvendig langt i forhold til å redusere kristendommens plass i KRL-faget. Etter at dommen i Den Europeiske menneskerettsdomstolen falt, har faget allerede vært endret en gang.

Ålesund kommune mener lov og forskrifter om faget bør inneholde tydelige formuleringer som gir grunnlag for at kristendommen fremdeles vil ha en litt større plass enn andre religioner. Kristendommen har preget landet vårt sin utvikling og sitt kulturgrunnlag i 1000 år. Det er nødvendig å ha kjennskap til sin egen bakgrunn for å forstå andre sin, og kjennskapen til disse verdiene blir ikke mindre viktige i dagens hverdag der vi daglig møter andre kulturer. Det er de kristne verdiene historien og kulturen i landet vårt bygger på. Vi mener dermed det er viktig at barna fremdeles skal ha mest om religionen kristendom i KRL-faget.

Det er ingen grunn i forhold til dommen at et land sin skole ikke skal gi ei kvantitativ grundigere innføring i en religion. Vi oppfordrer dermed regjering og departement å holde fast på kristendommen sin kvantitativt største plass i KRL-faget.

Kunnskapsdepartementet bør i tillegg vurdere om det bør utarbeides ytterligere retningslinjer til skoleeierne for å sikre at innholdet i informasjonen som gis er god og utfyllende, og at denne gis på en måte som sikrer at elevene og foreldrene til fulle er innforstått med innholdet i faget.

Forslag:

Bjørn Endre Helgesen (KRF) fremmer følgende alternative forslag:

Ålesund kommune mener det er viktig at alle norske skolefag er i samsvar med menneskerettene. Departementet går nå unødvendig langt i forhold til å redusere kristendommens plass i KRL-faget. Etter at dommen i Den Europeiske menneskerettsdomstolen falt, har faget allerede vært endret en gang.

Ålesund kommune mener lov og forskrifter om faget bør inneholde tydelige formuleringer som gir grunnlag for at kristendommen fremdeles vil ha en litt større plass enn andre religioner. Kristendommen har preget landet vårt sin utvikling og sitt kulturgrunnlag i 1000 år. Det er nødvendig å ha kjennskap til sin egen bakgrunn for å forstå andre sin, og kjennskapen til disse verdiene blir ikke mindre viktige i dagens hverdag der vi daglig møter andre kulturer. Det er de kristne verdiene historien og kulturen i landet vårt bygger på. Vi mener dermed det er viktig at barna fremdeles skal ha mest om religionen kristendom i KRL-faget.

Det er ingen grunn i forhold til dommen at et land sin skole ikke skal gi ei kvantitativ grundigere innføring i en religion. Vi oppfordrer dermed regjering og departement å holde fast på kristendommen sin kvantitativt største plass i KRL-faget.

Ole-André Gjerde (AP) fremmer følgende tilleggsforslag:

Kunnskapsdepartementet bør i tillegg vurdere om det bør utarbeides ytterligere retningslinjer til skoleeierne for å sikre at innholdet i informasjonen som gis er god og utfyllende, og at denne gis på en måte som sikrer at elevene og foreldrene til fulle er innforstått med innholdet i faget.

Votering:

Alt. votering:

Rådmannens innstilling	6 stemmer
Helgesens forslag	8 stemmer og er vedtatt.

Gjerdens forslag enstemmig vedtatt.

Det kongelige kunnskapsdepartement
att.: opplæringsavdelingen
postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Saksbehandler
Oddmund Kjell Olsen
Tlf 70 16 28 21

Deres ref.
Bjørn Gjefsen
2007/706054-/BG

Vår ref.
OKO/08/27-4/ A20

Dato:
31.01.2008

**HØRINGSUTTALELSE FRA ÅLESUND KOMMUNE VEDR. FORSLAG TIL
ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN,--OMKRING FRITAK FRA AKTIVITETER
M.M. I OPPLÆRINGEN, UNDERVISNINGEN I FAGET KRISTENDOMS-
RELIGIONS- OG LIVSSYNSUNNSKAP, INNHOLD OG VURDERING I
GRUNNOPPLÆRINGEN.**

Det vises til høringsforslag fra Kunnskapsdepartementet datert 05.12.2007.

Ålesund kommune ved Komité for kultur og oppvekst behandlet det utsendte forslag til endringer i opplæringsloven i sitt møte 28.01.2008, KKO-sak nr. 006/2008, og fattet følgende vedtak på vegne av Ålesund kommune:

”Ålesund kommune mener det er viktig at alle norske skolefag er i samsvar med menneskerettene. Departementet går nå unødvendig langt i forhold til å redusere kristendommens plass i KRL-faget. Etter at dommen i Den Europeiske menneskerettsdomstolen falt, har faget allerede vært endret en gang.

Ålesund kommune mener lov og forskrifter om faget bør inneholde tydelige formuleringer som gir grunnlag for at kristendommen fremdeles vil ha en litt større plass enn andre religioner. Kristendommen har preget landet vårt sin utvikling og sitt kulturgrunnlag i 1000 år. Det er nødvendig å ha kjennskap til sin egen bakgrunn for å forstå andre sin, og kjennskapen til disse verdiene blir ikke mindre viktige i dagens hverdag der vi daglig møter andre kulturer. Det er de kristne verdiene historien og kulturen i landet vårt bygger på. Vi mener dermed det er viktig at barna fremdeles skal ha mest om religionen kristendom i KRL-faget.

Det er ingen grunn i forhold til dommen at et land sin skole ikke skal gi ei kvantitativ grundigere innføring i en religion. Vi oppfordrer dermed regjering og departement å holde fast på kristendommen sin kvantitativt største plass i KRL-faget.

Kunnskapsdepartementet bør i tillegg vurdere om det bør utarbeides ytterligere retningslinjer til skoleeierne for å sikre at innholdet i informasjonen som gis er god og utfyllende, og at denne gis på en måte som sikrer at elevene og foreldrene til fulle er innforstått med innholdet i faget.”

Som vedlegg følger rådmannens komplette saksutredning m/ møtebok for KKO-sak nr. 006/2008.

Med hilsen

Oddmund Kjell Olsen
seniorrådgiver

Kopi til:

Mari Ann Berntsen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Kristin Roald Bjørnøy	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Anne Kristin Bryne	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Øistein Edvardsen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Else Karin Eker	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Sissel Ellefsen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Grete Ertresvåg	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ronny Frekhaug	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ragna Dahl Grønnevet	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Lisbeth Båtnes Hareide	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Berit Løseth Hauge	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Endre Helsem	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Greta K. Herje	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Øyvind Hildre	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Liv Sølvi Hovden	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Alfred Husteli	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ann Elin Haadem	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Robert Iversen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Stig Johansen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Reidar Jørgensen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ingvill Våge Klepp	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Inger Anne Knutsen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Helge Lande	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ole André Lukkedal	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Kurt Anders Løvøll	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Liv Mjelde	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Bjørn Nedreskodje	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Hans E. Pilskog	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Nina Rabben	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Jan Remme	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Sølvi Holen Roaldseth	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Øyvind Røst	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Anne Grethe Selliseth	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Anne-Grethe Skjærseth	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Kenneth Gunnar Skårn	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Morten Slotsvik	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Jan Ove Solvåg	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Annvard Stavrum	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND

Kristin Støbak	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Liv Stette	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Sissel Stokke	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Arne D. Sunde	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Solveig Sundquist	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ingrid Svensen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Bjørn Sveås	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Jarl Tennebø	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Ole Martin Tonheim	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Kjell Øyvind Aarseth	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND
Roar Aasen	Serviceboks 21	6025	ÅLESUND